

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

ERISTÄMINEN JA EPÄASIALLINEN KÄYTÖS

1 KANTELU Kantelija pyysi tutkimaan sijaishuoltopaikkansa Nuorisokoti Jaloverson menettelyä hänen eristämisesään sekä muiden rajoitustoimenpiteiden käytössä sekä niillä uhkaamisessa.

2 SELVITYS Kuopion kaupungin perusturvan palvelualue antoi selvityksen, johon oli liitetty Nuorisokoti Jaloverson selvitys. Selvitykset ovat tämän päätöksen liitteinä.

3 RATKAISU

3.1 Sijaishuollon valvonnasta

3.1.1 Lähtökohtia Lastensuojelulain 49 §:n 2 momentin mukaan lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulee 50 §:n mukaan kiinnittää erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuteen.

Lastensuojelulain 24 §:n 1 momentin mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on valvottava lapsen edun toteutumista. Lain 29 §:n 1 momentin mukaan lastensuojelua toteutettaessa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tavata lapsi asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävän usein henkilökohtaisesti. Lain 53 §:n 1 momentin mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on huolehdittava siitä, että sijaishuollossa olevalle lapselle selvitetään hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisella tavalla, miksi hänet on otettu huostaan sekä selostettava niitä toimia, joihin hänen asiassaan on ryhdytty tai joihin aiotaan ryhtyä. Saman pykälän 2 momentin mukaan lapselle on järjestettävä asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus tavata henkilökohtaisesti hänen asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää tai muuta lastensuojelun työntekijää muiden läsnä olematta ja keskustella häntä itseään ja sijaishuollon toteuttamista koskevista asioista.

Lastensuojelulain 79 §:n 1 momentin mukaan lapsen sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon tai laitoshuoltoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja lapsi saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka sijoituskunnan on 16 b §:n mukaisesti järjestettävä.

Edellä todetun perusteella sijoitetulla lapsella on sijaishuollon aikana oikeus saada sijaishuoltopaikassa hänen tarpeidensa mukaista hoitoa ja huolenpitoa. Sijaishuollosta vastuussa olevan kunnan on sijaishuoltopaikkaa valitessaan ja sijaishuoltoa järjestettäessä kiinnitettävä erityistä huomiota huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseen eli siihen, että sijaishuoltopaikassa järjestettävät palvelut, kasvatustarpeet ja huolenpito vastaavat niihin ongelmiin ja lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeisiin, jotka ovat olleet huostaanoton perusteena.

Lapsen sijaishuollosta vastuussa olevan kunnan on arvioitava edellä sanotun mukaisesti sijoituksen aikana koko ajan sitä, vastaako lapselle annettu sijaishuoltopaikka hänen tarpeisiinsa. Sijoituksen aikana sijaishuollon valvonnasta ja sijaishuoltopaikan järjestämisen hoidon ja huolenpidon laadun seurannasta vastaa käytännössä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Sosiaalityöntekijä valvoo sijaishuollon tosiasiallista järjestämistä, ja erityisesti hänen tehtäviinsä kuuluu valvoa lapseen kohdistettujen rajoitustoimenpiteiden käyttöä sekä sijaishuoltopaikan kasvatustarpeiden ja käytäntöjä. Tässä tarkoituksessa sosiaalityöntekijän on varmistettava, että lasta kohdellaan asianmukaisesti ja siten kuin lainsäädäntö edellyttää. Tämän takia lastensuojelua toteutettaessa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee tavata lapsi riittävän usein henkilökohtaisesti. Tapaamisten yhteydessä sijoitetulle lapselle on aina järjestettävä myös mahdollisuus tavata sosiaalityöntekijää muiden läsnä olematta sekä keskustella itseään ja sijaishuollon toteuttamista koskevista asioista sosiaalityöntekijänsä kanssa.

Lapsen henkilökohtainen tapaaminen ja hänen kuulemisensa sekä muu keskinäiseen vuorovaikutukseen perustuva havainnointi ovat aivan välttämätön osa lapsen kohtelun asianmukaista valvontaa. Tapaamisten tai yhteydenottojen järjestämistä ei voida toteuttaa pelkästään sillä tavoin, että sosiaalityöntekijä antaa lapselle omat yhteystietonsa. Tapaamisten järjestäminen ei voi jäädä myöskään yksinomaan lapsen omien yhteydenottojen varaan, vaan sosiaalityöntekijän on oltava asiassa oma-aloitteinen.

Sosiaalityöntekijän tehtävänä on pyrkiä osallistamaan lasta hänen omissa asioissaan. Tähän kuuluu olennaisena osana se, että lapsi sijoituspaikassaan kokee tulevansa kuulluksi ja kuunnelluksi. Lapsen tulee voida uskaltaa esittää omia mielipiteitään, myös siinä tapauksessa, että ne ovat sijaishuollon järjestäjää tai sen toteuttajaa arvostelevia tai moittivia. Mikäli lapsi tuo esiin sijaishuoltoonsa liittyviä epäkohtia, sosiaalityöntekijän tulee välittömästi selvittää asia lapsen sijaishuoltopaikan kanssa.

3.1.2 Sijaishuollon valvonta kantelijan osalta

Kantelun johdosta pyydettiin Kuopion kaupungin sosiaalipalveluilta selvitystä. Selvityspyynnössä pyydettiin myös, että kantelijan asiasta vastaava sosiaalityöntekijä tapaisi kantelijaa sijaishuolto paikassa ja selvittäisi yhdessä hänen kanssaan niitä ongelmia ja epäkohtia, joita kantelukirjoituksessakin oli tuotu esiin. Selvityspyyntö lähetettiin Kuopion kaupungin kirjaamoon. Saamastani selvityksestä ilmenee, ettei selvityspyyntöä toimitettu Kuopion kaupungin sosiaalipalveluille. Tästä syystä kantelijan sosiaalityöntekijä ei tavannut kantelijaa sijaishuolto paikassa siten, kuin selvityspyynnössä oli pyydetty.

Saamastani selvityksestä ilmenee, että Kuopion sosiaalitoimi on selvittänyt kantelijan kantelukirjoitusta pelkästään soittamalla sijaishuolto paikkaan. Muuta selvitystä ei ainakaan asiakirjojen perusteella asiassa ole hankittu.

Kantelija on myös ilmoittanut, ettei hän ole tavannut sijoituksen sosiaalityöntekijäänsä sijaishuolto paikassa. Kuopion kaupungin sosiaalipalvelujen selvityksestä ilmenee, että kantelijaa on tavattu viimeksi asiakassuunnitelmaneuvoittelun yhteydessä Kuopion lastensuojelussa 20.8.2018.

Tästä huolimatta Kuopion sosiaalipalvelut ilmoittaa selvityksessään seuraavaa: ”Kantelijan sijaishuollon järjestämistä on Kuopion kaupungin lastensuojelussa seurattu ja valvottu yhteydenpidolla lapsen, hänen vanhempiansa sekä sijaishuolto paikan kanssa. Lapsen sosiaalityöntekijöiden kesälomien aikana yhteydenpidosta ovat huolehtineet asiaa tuntevat perhepalveluiden sekä lastensuojelun avohuollon työntekijät sekä sosiaalityön kesäharjoittelija sijais- ja jälkihuollosta.” Edelleen selvityksen mukaan valvonnasta on huolehdittu seuraavasti: ”Sijaishuolto paikka Jaloverso lähettää kuukausittain raportin kantelijan tilanteesta ja raportin yhteyteen on liitetty kantelijan omakätisesti kirjoittama kuukausiraportti omasta tilanteestaan. Sijaishuolto paikan raportissa käydään erikseen läpi kaikki jakson aikana lapseen kohdistetut rajoitustoimenpiteet. Rajoitustoimenpiteistä on myös toimitettu tiedoksi päätökset.”

Katson saamani selvityksen perusteella, että Kuopion kaupungin sosiaalipalvelut ei ole huolehtinut sijaishuollon valvonnasta siten kuin laissa on nimenomaisesti edellytetty. Lastensuojelulain 29 §:n mukaan lastensuojelua toteutettaessa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tavata lapsi riittävän usein henkilökohtaisesti. Lastensuojelulain 53 §:n mukaan lapselle on aina järjestettävä riittävä mahdollisuus tavata henkilökohtaisesti hänen asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää tai muuta lastensuojelun työntekijää. Totean, että sosiaalityöntekijä ei voi asianmukaisesti valvoa lapsen kohtelua sijaishuolto paikassa, jos hänellä ei ole mahdollisuuksia henkilökohtaisiin tapaamisiin ja muuhun yhteydenpitoon lapsen kanssa. Lapsen henkilökohtainen tapaaminen ja hänen kuulemisensa

sekä muu vuorovaikutukseen perustuva havainnointi ovat aivan välttämättömän osa lapsen kohtelun asianmukaista valvontaa. Tapaamisten järjestäminen ei voi jäädä yksinomaan lapsen omien yhteydenottojen varaan, vaan sosiaalityöntekijän on oltava asiassa oma-aloinen. Sosiaalityöntekijän tulee pyrkiä osallistamaan lasta hänen omissa asioissaan. Tähän kuuluu mielestäni olennaisena osana se, että lapsi kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja kuunnelluksi.

Sosiaalityöntekijän suorittaman valvonnan tulee sisältää lapsen henkilökohtaisten tapaamisten ja muun lapseen pidettävän yhteydenpidon lisäksi keskusteluja laitoksen henkilökunnan kanssa. Sosiaalityöntekijän on valvontaa suorittaessaan arvioitava myös lapsesta laitoksessa laadittuja päivittäismerkintöjä erityisesti silloin, jos lapseen on kohdistettu sijaishuoltopaikassa rajoitustoimenpiteitä tai lapsen kertoma siitä edellyttää. Asiakirjojen arviointi ei voi siten rajoittua vain laitoksen sosiaalityöntekijälle toimittamiin sisällöllisesti usein suppeisiin kuukausiraportteihin. Lapsen kertomukset epäkohdista tulee aina arvioida suhteessa lasta koskeviin laitoksen laatimiin päivittäismerkintöihin. Mikäli lapsi kertoo epäkohdista laitoksessa, tulee mielestäni vastuussa olevan sosiaalityöntekijän välittömästi ilman aiheutonta viivästystä tavata lasta sekä keskustella hänen kanssaan lapsen tekemistä epäkohtailmoituksista.

Kuten edellä olen todennut, on kantelijan sijaishuollon valvonta laiminlyöty.

Totean vielä, että kantelija on Kuopion sosiaalitoimen ylläpitämien asiakasasiakirjojen mukaan ilmoittanut sosiaalityöntekijälleen, että hän ei halua olla Jaloversossa ja että ”Jaloverso on liian tiukka paikka”. Myös kantelijan huoltaja – äiti – on arvostellut sijoituksen alussa Jaloverson käyttämiä kasvatustoimenpiteitä. Kantelijan huoltaja on myös arvostellut Jaloverson antamaa päihdekuntoutusta. Tästä huolimatta sosiaalityöntekijä ei ole tavannut erikseen kantelijaa.

3.2 Rajoitustoimenpiteet ja niiden valvonta

3.2.1 Arvioinnin lähtökohdat

Lastensuojelulain 11 luvussa säädetään erikseen rajoitustoimenpiteistä sekä niiden käyttämisen edellytyksistä. Lastensuojelulain mukaisten rajoitustoimenpiteiden käyttäminen tarkoittaa myös lapsen perustuslaissa ja ihmisoikeussopimuksissa turvattujen perus- ja ihmisoikeuksien rajoittamista. Rajoitustoimenpiteillä puututaan muun muassa lapsen henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen (perustuslain 7 §), yksityiselämän ja perhe-elämän suojaan (perustuslain 10 §), sananvapauteen (perustuslain 12 §), omaisuuden suojaan (perustuslain 15 §) sekä lapsen sivistyksellisiin oikeuksiin (perustuslain 16 §).

Lastensuojelulain 58 §:n 1 momentin mukaan sijoitetun lapsen hoidossa, kasvatuksessa ja kasvuolojen järjestämisessä tulee noudattaa, mitä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 §:ssä on säädetty. Lapsen hoito ja kasvatusta on järjestettävä ja lasta kohdeltava siten, että hänen yksityisyytensä kunnioitetaan.

Lapsen huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen ei ole lapselle rangaistus, vaan lastensuojelun tarkoituksena on suojella lasta ja samalla turvata lapselle mahdollisimman tavallinen lapsuus ja nuoruus. Laitoksessa annettavan hyvän kasvatuksen tulee olla yleisesti hyväksyttävää, siis sellaista, joka täyttää ne kriteerit, jotka yhteiskunnassa on yleisesti asetettu hyvälle ja tavanomaiselle kasvatukselle. Kasvatuksen ja siihen liittyvien rajojen tulee olla yksittäisen lapsen kannalta objektiivisesti hyväksyttäviä ja puolustettavia. Lastensuojelulain säännökset eivät anna laitokselle oikeutta käyttää epäasiallisia, perusteettomia tai mielivaltaisia kasvatukseen keinoja.

Totean vielä, että laitoksen säännöillä, vaikka lastensuojelun asiakas eli lapsi tai hänen huoltajansa ne hyväksyisikin, ei voida mennä pidemmälle kuin lastensuojelulaki oikeuttaa. Kasvatukseen liittyvillä säännöillä ja rajojen asettamisella edistetään lapsen turvallisuutta, terveyttä ja kehitystä. Laitoksen sääntöjen ja niiden käytännön toteuttamisen tulee tukea ja edistää laadultaan hyvää hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta.

Kuten olen edellä todennut, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kuuluu valvoa sijaishuollon laatua, sijaishuoltopaikan kasvatustapojen ja rajoitustoimenpiteiden käyttöä.

3.2.2 Eristäminen ja henkilöntarkastus

Lastensuojelulain 70 §:n mukaan lapsi saadaan eristää laitoksen muista lapsista, jos hän käyttäytymisensä perusteella on vaaraksi itselleen tai muille taikka jos eristäminen on muusta erityisen perustellusta syystä erityisen lapsen hengen tai terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämätöntä.

Eristäminen ei saa koskaan olla rangaistus, ja eristämisen sijasta on aina ensin mietittävä muita lievempiä keinoja. Eristämistä ei voida milloinkaan käyttää kasvatuksellisella perusteella. Eristämistä ei voida käyttää seuraamuksena esimerkiksi silloin, kun lapsi antaa positiivisen huumetestinäytteen. Eristäminen voi olla lakiin perustumattomalla tavalla rangaistusluontoista esimerkiksi silloin, kun lapsi palaa karkumatkalta laitokseen rauhallisena ja joutuu silti eristykseen. Eristämisestä on kyse myös silloin, kun lasta tosiasiaa estetään poistumasta omasta huoneestaan tai kun lapsi joutuu oleskelemaan vastentahtoisesti omassa huoneessaan tai muussa tilassa pitkiä aikoja. Mikäli taas lasta kehoitetaan menemään hetkellisesti omaan huoneeseensa esimerkiksi rauhoittumaan eikä huoneen ovea lukita tai lasta muutoin es-

tetä poistumasta huoneesta ja lapsi on huoneessa pelkän suullisen kehotuksen perusteella, kysymys on yleensä tavanomaisena ja yleisesti hyväksyttävänä pidettävästä kasvatuksen piiriin kuuluvasta asiasta.

Nuorisokoti Jaloverson selvityksen mukaan kantelijaa ei ollut eristetty. Kantelijaa pyydettiin antamaan virtsanäyte huumausaineseulaa varten. Kantelija ilmoitti, ettei hän kykene antamaan virtsanäytettä. Jaloverson selvityksen mukaan kantelijalle kerrottiin, että hänen tulisi odottaa hetki näytteen antamista varten. Odotusaikana kantelijaa ohjattiin olemaan ohjaajan valvonnassa, jotta testin tulosta ei voida manipuloida. Selvityksen mukaan kantelijalle tarjottiin mahdollisuus olla laitoksen yleisissä tiloissa. Yleisissä tiloissa ei voida kuitenkaan Jaloverson sääntöjen mukaan käyttää omaa puhelinta. Tämän takia selvityksen mukaan kantelija halusi olla laitoksen turvahuoneessa, jossa hän pystyi käyttämään puhelinta. Selvityksen mukaan kantelija vietti turvahuoneessa aikaa omasta halustaan eikä selvityksen mukaan kantelijaa esitetty poistumasta turvahuoneesta. Ainoa edellytys oli, että yleisissä tiloissa kantelija ei saanut käyttää omaa puhelinta.

Kantelijalla on ollut mahdollisuus oleskella yleisissä tiloissa (tosin ilman puhelinta) odottamassa näytteen antamista. Tältä osin ei mielestäni ole ollut kyse lain tarkoittamasta eristämisestä, jos siis kantelija on saanut, kuten selvityksessä on todettu, vapaasti poistua muutoin laitoksen käyttämästä eristystilasta.

Huomioni on kiinnittynyt kuitenkin siihen, että Nuorisokoti Jaloversolla oli tiedossaan, että kantelijalla on ollut vaikeuksia antaa huumetestin virtsanäytteenä. Kantelijalta oli ainakin asiakirjamerkintöjen mukaan otettu aikaisemmin huumenäytteet Sippolassa sylkinäytteenä. Epäselväksi minulle on jäänyt, miksi kantelijalta – hänen vaikeutensa virtsanäytteen antamiseen tietäen – alun perin edellytettiin virtsanäytteen antamista. Kantelukirjoituksessa kuvattu tilanne päättyi selvityksen mukaan kahden tunnin kuluttua siihen, että kantelijalta otettiin sylkitestinäyte. Syytä siihen, miksi tähän menettelyyn ei ryhdytty jo aikaisemmin, ei ilmene minulle annetusta selvityksestä. Totean vielä, että saamastani selvityksestä ilmenee, että sylkitestiä oli pidetty aikaisemmassa sijaishuoltopaikassa ja pidettiin lopulta myöskin Jaloversossa riittävänä keinona selvittää kantelijan mahdollinen huumausainekäyttö. Totean tässä yhteydessä selvyyden vuoksi, että testin tulokset olivat saamani selvityksen mukaan negatiiviset.

Korostan, että rajoitustoimenpiteiden käytössä tulee käyttää lastensuojelulain 64 §:stä ilmenevän suhteellisuusperiaatteen mukaisesti lievintä riittävintä keinoa. Rajoitustoimenpiteen ja sen toteuttamistavan on oltava lapsen edun mukaisia. Rajoitustoimenpiteiden keskeisenä tarkoituksena on varmistaa huostaanoton tarkoituksen toteuttaminen tai lapsen tai toisen henkilön suojaaminen tai merkittävän omaisuusvahingon estäminen. Rajoitustoimenpiteet on toteutettava aina mahdollisimman turvallisesti sekä hienovaraisesti lapsen ihmisarvoa kunnioittavalla ja perusoikeudet huomioivalla tavalla. Käytettävissä olevista toimenpi-

teistä on valittava lapsen itsemääräämisoikeutta tai muuta perusoikeutta kulloinkin vähiten rajoittava toimenpide, ja mikäli lievemmät toimenpiteet ovat asiassa riittäviä, rajoitustoimenpiteeseen ei saa ryhtyä lainkaan. Rajoitustoimenpiteiden on siis oltava järkevässä ja kohtuullisessa suhteessa niiden käytölle asetettuun tavoitteeseen nähden.

3.2.3 Laitoksen puhelinkäytäntö

Olen pannut merkille myös sen, etteivät sijoitetut lapset saa käyttää laitoksen yleisissä tiloissa omaa puhelintaan. Minulle on jäänyt epäselväksi, mihin tällainen kieltö tai puhelimen käytön rajoitus perustuu. En ole kuitenkaan lähtenyt asiaa enemmälti selvittämään. Tämä tehtävä kuuluu vastuussa olevalle sosiaalityöntekijälle. Sosiaalityöntekijän on arvioitava laitoksen käytäntöjä ja sääntöjä ja, mikäli ne rajoittavat lapsen oikeuksia lainvastaisella tavalla, tulee sijoituskunnan niihin puuttua.

Totean kuitenkin yleisesti, että lähtökohtana lapsen oman puhelimen käytölle on se, että lapsi voi käyttää omistamaansa puhelinta ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti samalla tavoin kuin lapset, jotka eivät ole sijoitettuna laitokseen. Mikäli puhelimen käytöstä ei aiheudu haittaa lapselle, ei silloin ole myöskään kasvatuksellista tai muutenkaan perustetta puuttua sen käyttöön tai ottaa puhelinta haltuun ”varmuuden vuoksi”, saati rangaistuksena.

3.2.4 Rajoitustoimenpiteillä uhkaaminen

Kantelija on kertonut, että häntä oli uhkailtu yhteydenpidon rajoittamisella ja muilla rajoitustoimenpiteillä. Kantelijan mukaan Jaloverson ohjaajien käytös on ollut epäasiallista. Jaloverson selvityksessä on kiistetty kantelukirjoituksessa esitetyt väitteet.

Minun ei ole kirjallisessa kantelumenettelyssä mahdollista selvittää asiaa enemmälti tavalla, jonka perusteella voisin ottaa asiaan yksilöidysti kantaa suuntaan tai toiseen. Tämän takia totean vain yleisesti seuraavaa.

Hyvään hallintoon ja sosiaalihuollon laatuun kuuluu se, että viranomaisen toimeksiannosta toimivan tahon, kuten yksityisen lastensuojelulaitoksen, työntekijät käyttäytyvät asiallisesti. Lasta ei voida perusteettomasti uhkailla rajoitustoimenpiteillä esimerkiksi sen takia, että lapsi saataisiin tottelemaan laitoksen työntekijöitten käskyjä. Laitoksen tulee kasvatustyössään huolehtia myös siitä, että lapsi ymmärtää hänelle annetut kasvatukselliset kiellot ja kehotukset.

Totean vielä, että laitoksen johdolla on velvollisuus puuttua välittömästi työntekijöiden epäasialliseen ja lasta loukkaavaan kielenkäyttöön ja menettelyyn. Laitoksen johdolla ja myös kaikilla työntekijöillä on velvollisuus huolehtia siitä, että sijoitettua lasta kohdellaan asianmukaisella tavalla ja henkilökunnan käytös on kaikilta osin asiallista ja lasta kunnioittavaa.

3.3 Asiakirjojen kirjaaminen viranomaisessa

Kuten edellä kerrotusta ilmenee, kantelija teki eduskunnan oikeusasiamiehelle kantelun kohtelustaan. Tämän takia Kuopion sosiaalitoimelle lähetetyn selvityspyynnön avulla haluttiin nimenomaisesti varmistaa se, että sosiaalityöntekijä tapaa ja keskustelee kantelijan kanssa tarkemmin kantelusta, laitoksen käytännöistä ja kantelijan ja muiden lasten kohtelusta. Kuten edellä on todettu, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta lähetetty selvityspyyntö ei tavoittanut koskaan oikeita viranhaltijoita. Pidän tältäkin osin Kuopion kaupungin menettelyä vakavana ja viime kädessä kantelijan oikeusturvaa vaarantavana.

Totean, että julkisuuslain 18 §:n mukaan viranomaisen tulee hyvän tiedonhallintatavan luomiseksi ja toteuttamiseksi huolehtia asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä sekä tässä tarkoituksessa erityisesti pitää luetteloa käsiteltäväksi annetuista ja otetuista sekä ratkaistuista ja käsittelyistä asioista tai muutoin huolehtia siitä, että sen julkiset asiakirjat ovat vaivattomasti löydettävissä.

4 TOIMENPITEET

Koska saamani selvitys on kantelijan tapaamisten ja keskinäisten keskustelujen osalta puutteellinen, en pysty asiaa näiltä osin enemmälti arvioimaan. Totean vielä, että kantelijan sijaishuolto paikka on kiistänyt siten, kuin edellä on todettu, kantelijan näkemykset hänen eristämistään.

Katson kuitenkin saamani selvityksen perusteella, että Kuopion perusturvan palvelualueen lastensuojelu on laiminlyönyt asiassa valvontavelvollisuutensa siten, kuin olen edellä kohdassa 3.1.2 todennut. Pidän laiminlyöntiä vakavana.

Tämän takia olen päätenyt siihen, että annan Kuopion kaupungin perusturvan palvelualueelle eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n perusteella huomautuksen vastaisen varalle sen lainvastaisesta menettelystä sijaishuollon valvonnassa.

Korostan tässä yhteydessä yleisesti vielä sitä, että viranomaisen on huolehdittava siitä, että sen alaiset viranhaltijat selviytyvät lakisääteisistä tehtävistään. Tarvittaessa vastuussa olevan viranomaisen on ryhdyttävä toimenpiteisiin riittävän resursoinnin turvaamiseksi. Vielä korostan julkisuuslain mukaisen hyvän tiedonhallintatavan noudattamisen merkitystä.

Tässä tarkoituksessa lähetän tästä päätöksestäni jäljennöksen Kuopion perusturvan palvelualueelle.

Samalla pyydän, että kantelijan vastuussa oleva sosiaalityöntekijä käy tämän päätökseni läpi kantelijan kanssa ja tarvittaessa selvittää hänen

kanssaan, onko kantelijan sijaishuoltopaikassa muita sellaisia epäkoh-
tia tai ongelmia, joihin sosiaalityöntekijän tulisi puuttua, tai niitä erik-
seen selvittää.

Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja

Esittelijäneuvos Tapio Rätty